

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 25. april 2024
(OR. en)

8947/1/24
REV 1

SOC 279
GENDER 64
ANTIDISCRIM 58
EMPL 164

NOTE

fra:	formandskabet
til:	De Faste Repræsentanternes Komité/Rådet
Vedr.:	Kvinder i det offentlige liv – <i>Orienterende debat</i>

Hermed følger til delegationerne en note, der er udarbejdet af formandskabet med henblik på den orienterende debat om ovennævnte emne på samlingen i EPSCO-Rådet den 7. maj 2024.

Kvinder i det offentlige liv*Orienterende debat***Forbedring af kvinders repræsentation i beslutningstagningen**

Ligestilling mellem kønnene er en menneskeret og et grundlæggende princip i EU, der er nedfældet i traktaterne og i chartret om grundlæggende rettigheder. Målet er en Union med ligestilling, hvor kvinder og mænd, piger og drenge i al deres mangfoldighed frit kan følge den valgte vej i livet, hvor de har lige muligheder for at trives, og hvor de også kan deltage i og lede vores europæiske samfund.

Som følge af det øgede politiske engagement på dette område går Europa-Kommissionen foran med et godt eksempel med det første kønsligestillede kommissærkollegium nogensinde og den første kommissær med ansvar for ligestilling. Der er gjort bemærkelsesværdige fremskridt i alle EU-institutioner i den nuværende mandatperiode gennem lovgivningsinitiativer med det formål at fremme ligestilling mellem kønnene i alle dimensioner. Det er bydende nødvendigt, at demokratiske processer og politiske partier i deres strukturer følger op på disse fremskridt, er inkluderende og afspejler mangfoldigheden i det europæiske samfund.

Trods langvarige bestræbelser og ubestridelige fremskridt er kvinder imidlertid stadig underrepræsenteret på de fleste politiske beslutningsniveauer og på andre områder af det offentlige liv, navnlig i lederstillinger i ministerier og andre steder. Når man betragter Den Europæiske Unions data fra Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE), udgør kvinder i gennemsnit 39,5 % af medlemmerne af Europa-Parlamentet, og 32,8 % af medlemmerne af de nationale parlamenter i EU's medlemsstater er kvinder – med store geografiske forskelle. Kvinder udgør i gennemsnit kun 32,9 % af de ledende ministre og kun 35,7 % af medlemmerne af de regionale forsamlinger. Fuld ligestilling eller kønsbalance i den politiske repræsentation findes kun i en håndfuld EU-medlemsstater.

Dataene er desuden langt mindre opmuntrende, når man specifikt iagttager kønsbalancen i parlamenter og lokal- og regionalråd med hensyn til formænd, formænd for parlamentariske organer eller centrale ikkevalgte stillinger. Der er stadig kønsopdeling for så vidt angår ministres porteføljer og medlemskab af parlamentariske arbejdsorganer, hvor traditionelt mandsdominerede porteføljer (forsvar, finans) og porteføljer med en højere andel af kvinder (socialpolitik, uddannelse) er tæt forbundet med lovgivningsmæssige og budgetmæssige virkninger til fordel for mandsdominerede politikker.

Betragtet tværgående er tallene for deltagelsen af kvinder fra etniske minoriteter, LGBTQIA+-personer eller kvinder med handicap ufuldstændige, men peger dog på meget lave andele og dermed en begrænset repræsentation af minoritetsgrupper og deres perspektiver.

Hindringer for kvinders lige repræsentation i politiske og ledende stillinger

Kvinder i den politiske beslutningstagning møder hindringer, der er indbygget i forskellige kulturelle, økonomiske og politiske sammenhænge og valgsystemer.

For det første er der **velkendte langvarige hindringer, som gør, at kvinder fortsat forhindres i eller afskrækkes fra at påtage sig ledende politiske stillinger**, f.eks.:

- Kønsstereotyper og kønsskævheder, der er rodfastet i den generelle kultur, og som fortsat har en negativ indvirkning på kvinder. Opdragelsen af drenge og piger og de negative stereotyper af kvinder og mænd, herunder i medierne, begrænser yderligere kvinders interesse for og karriereambitioner om magtpositioner i deres karriere.
- En mandsdomineret politisk kultur i partier og politiske institutioner. Den måde, hvorpå politiske partier som adgangskontrollører til politiske hverv er tilrettelagt, f.eks. med hensyn til ansættelses-, adgangs- og udvælgelsesprocedurer, har en negativ effekt på kvinders muligheder for at opnå lederstillinger.
- Spørgsmålet om pleje og balancen mellem arbejdsliv og privatliv. Mange kvindelige ledere står over for overvældende arbejdsbyrder og tidskrav, samtidig med at ansvaret for husarbejde og pleje af børn og ældre stadig er ulige fordelt.

- Ulige fordeling af centrale ressourcer såsom tid, finansielle midler og politiske netværk.
- De politiske systemer kan i sig selv udgøre en potentiel institutionel barriere. Flertalssystemer er mindre effektive med hensyn til at fremme valg af kvindelige kandidater end politiske systemer, der fuldt ud er baseret på forholdstalsrepræsentation, eller som omfatter et element af forholdstalsrepræsentation.
- Mediedækningen af kvindelige politikere og ledere er stadig kønsbestemt, idet kvindelige politikere får væsentlig mindre opmærksomhed (17 % mindre end mænd), samtidig med at dækningen ofte afspejler kønsstereotyper (Van der Pas & Aldering, 2020).
- Manglen på kvindelige rollemodeller som følge af ovennævnte barrierer.

For det andet **er der nye udfordringer, som gør, at kvinder forhindres i at blive siddende i ledende politiske stillinger eller tvinges til at fratræde før tid**, navnlig:

- Vold og chikane mod kvindelige politikere, men også mod andre kvinder i lederstillinger, har en afskrækkende virkning på alle kvinder, der overvejer en karriere i det offentlige liv. Mange kvindelige politikere og ledere fratræder inden mandatperiodens ophør eller bliver ikke siddende længe på magtpositioner.
- Omfanget af krænkelse og vold, der i uforholdsmæssig grad er rettet mod kvinder i politik og i det offentlige liv, alene fordi de er kvinder, er et voksende problem. Hvor mænd primært oplever krænkelse af mere generel og politisk karakter, krænkes kvindelige politikere på grund af deres kønsidentitet, og kvindelige politikere fra etniske mindretal er dem, som krænkes mest.
- Vidnesbyrd fra nuværende og tidligere kvindelige politikere, der i kølvandet på #MeToo-bevægelsen har berettet om deres personlige oplevelser med seksuel chikane, er et andet problem. Der mangler stadig interne beskyttelsesforanstaltninger mod sexismen, chikane og seksuel chikane og effektiv rapportering og ansvarliggørelse i partier og parlamenter. Kvindelige kandidater og parlamentarikere beretter også om manglende støtte og tværpolitisk solidaritet, når de udsættes for krænkelse.

- Forskning viser, at kvindelige politikere bliver angrebet op til tre gange hyppigere end mandlige politikere, især online (Daniele, Dipoppa, Pulejo, 2023). Vold mod kvinder i ledende stillinger er udbredt og har i stigende grad bevæget sig ind i den virtuelle verden, herunder i nye former såsom computergenererede nøgenbilleder og -videoer uden samtykke (intime deepfakebilleder, cyberflashing) eller cyberstalking. Selv om onlinevold allerede virker stærkt intimiderende og traumatiserende, kan den også gå forud for offlinevold og i ekstreme tilfælde – såsom mordet på parlamentsmedlem Jo Cox i Det Forenede Kongerige – føre til kvindemord. LGBTQIA+- og mindretalskandidater er desuden mål i uforholdsmæssig grad.

Mekanismer til fremme af ligestilling mellem kønnene i politiske stillinger

Underrepræsentationen af kvinder i beslutningstagningen er et komplekst spørgsmål. De foranstaltninger, der skal træffes, vedrører ikke kun valgsystemet eller de politiske partier, men er af bredere art, herunder også politikker til opnåelse af balance mellem arbejdsliv og privatliv og politikker til bekæmpelse af kønsbestemt vold, for at støtte en mere ligelig fordeling af plejeopgaver og opgaver i hjemmet og overvinde kønsstereotyper. Undersøgelser viser også, at der er behov for at skabe et inkluderende miljø for alle, herunder kvinder fra dårligt stillede grupper, med henblik på at øge og sikre kvinders tilstedeværelse ved magten og udnytte deres talenter fuldt ud. Som nævnt i Kommissionens strategi for ligestilling mellem kønnene 2020-2025 er kvinder en heterogen gruppe og kan blive udsat for tværgående forskelsbehandling på grundlag af flere karakteristika¹. F.eks. møder kvinder med handicap ofte udfordringer med hensyn til at udøve deres rettigheder, herunder deltagelse i valg og deltagelse i politiske processer og beslutningsprocesser.

¹ Artikel 10 i TEUF bestemmer: "Ved udformningen og gennemførelsen af sine politikker og aktiviteter tilstræber Unionen at bekæmpe enhver form for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering."

Med strategien for ligestilling mellem kønnene blev der også mindet om betydningen af lige muligheder for deltagelse som afgørende for det repræsentative demokrati på alle niveauer. Kommissionen har påtaget sig i samarbejde med Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter, medlemsstaterne og civilsamfundet at fremme kvinders deltagelse som vælgere og kandidater ved valget til Europa-Parlamentet i 2024, bl.a. gennem finansiering og fremme af bedste praksis. Kommissionen har også givet specifikke tilsagn vedrørende lederstillinger i sin administration og til at støtte medlemsstaterne i at udvikle og gennemføre mere effektive strategier for at øge antallet af kvinder i beslutningstagende stillinger.

Med hensyn til det bredere spørgsmål om at gøre arbejdsmiljøer mere inkluderende er der også fastsat fleksible arbejdsordninger for forældre og omsorgspersoner i direktiv 2019/1158 om balance mellem arbejdsliv og privatliv tillige med direktiv 2006/54/EF om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv, som har sikret øget beskyttelse mod forskelsbehandling på grundlag af køn.

Kommissionens henstilling fra 2023 om inkluderende og robuste valgprocesser indeholder henstillinger om ligestilling mellem kønnene og identificerer en række relevante foranstaltninger rettet til medlemsstaterne.

Den nyligt vedtagne forordning om digitale tjenester og det kommende direktiv om vold mod kvinder har til formål at beskytte brugerne bedre ved at garantere de grundlæggende rettigheder online, etablere en stærk ramme for gennemsigtighed og ansvarlighed for onlineplatforme og skabe en fælles, ensartet ramme i hele EU. Hermed forpligtes bl.a. store onlineplatforme til at træffe effektive afbødende foranstaltninger for at imødegå systemiske risici, herunder for så vidt angår ulovlig hadefuld tale eller cybervold mod kvinder. Direktivet om bekæmpelse af såkaldt SLAPP (strategiske retssager mod offentligt engagement) har til formål bedre at beskytte politikere, journalister, aktivister og andre mod truslen om grundløse og urimelige retssager, der sigter mod at lukke munden på dem, der arbejder i offentlighedens interesse.

Med den nylige enighed om direktivet om bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet vil medlemsstaterne skulle indføre nye redskaber til bekæmpelse af vold og hadefuld tale mod kvinder offline og online, hvor onlineplatformene skal spille en vigtig rolle.

Næste år markeres 30-året for Beijingerklæringen og Beijinghandlingsprogrammet fra 1995 for kvinder, udvikling og fred. Beijinghandlingsprogrammet minder om, at ligestilling i beslutningstagningen har afgørende betydning for styrkelsen af kvinders indflydelse og status. Desuden fastsætter konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW) retten til at deltage i det offentlige og politiske liv samt en forpligtelse til at træffe alle passende foranstaltninger til at afskaffe diskrimination imod kvinder i det politiske og offentlige liv og til at sikre, at kvinder på lige fod med mænd har valgret og er valgbare, til at deltage i offentlige anliggender, til at beklæde offentlige stillinger og udføre offentlige funktioner og til at deltage i relevante civilsamfundsaktiviteter.

Denne debat vil give mulighed for at drøfte de mekanismer og foranstaltninger, der er nødvendige for at fremme ligestilling mellem kønnene i beslutningstagningen på EU-plan og nationalt plan. Dette kan omfatte institutionelle og strukturelle foranstaltninger på nationalt plan, såsom reformer af valgsystemerne, bindende eller frivillige partikvoter, ligelig kønsfordeling i valgforvaltningsorganernes styrende organer, sammenkobling af tildelingen af offentlige midler til politiske partier med en ligelig kønsfordeling, omdefinering af arbejdsstrukturer og fremme af integration af kønsaspektet, herunder bedre dataindsamling, men også uddannelse, mentorordninger, finansiering og anden støtte til kvindelige kandidater, navnlig unge kvinder og kvinder fra underrepræsenterede minoritetsgrupper. I betragtning af den sexisme, chikane og vold, som især kvindelige politikere udsættes for, bør der lægges vægt på foranstaltninger til bekæmpelse af kønsstereotyper, hadefuld tale og chikane offline og online.

I forbindelse med det kommende valg til Europa-Parlamentet og som led i sin indsats for at gøre Rådets ligestillingspolitik mere synlig fremlægger det belgiske formandskab dette emne til drøftelse og for at udveksle erfaringer og bedste praksis med henblik på at sørge for et sikkert og lige miljø for kvinder i det offentlige liv.

På denne baggrund opfordres ministrene til at have en orienterende debat om følgende spørgsmål:

- 1. Hvilke strategier og mekanismer på nationalt plan har Danmark udarbejdet for at øge kvinders repræsentation i beslutningstagningen og fremme ligestilling mellem kønnene i lederroller?*
- 2. Hvilke initiativer kan der iværksættes på EU-plan for at nå ovennævnte mål?*